

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.006.01.2023

**Pani
Ewa Kulikowska
Burmistrz Sokółki
Urząd Miejski w Sokółce,
Plac Kościuszki 1,16-100 Sokółka**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/087 – Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Sokółce, Plac Kościuszki 1, 16-100 Sokółka ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Kulikowska, Burmistrz Sokółki od 9 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców. 2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 (do 30 czerwca), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. <i>o Najwyższej Izbie Kontroli</i> ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	Beata Pawłowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/57/2022 z 8 marca 2023 r. Beata Palinowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/58/2023 z 9 marca 2023 r. (akta kontroli str. 1-4)

---

¹ Dalej: „Urząd” lub „UM”.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Ustawa zwana dalej: *ustawą o NIK*.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności³

OCENA OGÓLNA Burmistrz nie zapewnił w pełni bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę Gminy Sokółka⁴ na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych.

Uzasadnienie oceny ogólnej Zbiorowe zaopatrzenie w wodę było realizowane w Gminie przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Sokółce⁵ na podstawie zezwolenia. Burmistrz Sokółki wykonywała zadania organu właściwego do spraw zarządzania kryzysowego, a do 23 kwietnia 2022 r. także szefa obrony cywilnej. Kontrola wykazała jednak nie w pełni prawidłową i skuteczną ich realizację, a zidentyfikowane nieprawidłowości w obszarze dotyczącym określania potrzeb, organizacji i planowania działań na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych, skutkowały negatywną oceną Urzędu w tym zakresie. Dotyczyły one w szczególności: 1/ nieposiadania aktualnych danych o zasobach możliwych do wykorzystania w gminie w sytuacjach kryzysowych dotyczących dostaw wody, 2/ niedokonywania wymaganych aktualizacji i uzgodnień Planu Obrony Cywilnej Gminy Sokółka⁶ i Gminnego Planu Zarządzania Kryzysowego⁷, 3/ niesporządzenia jednego z wymaganych elementów PZK.

Posiadane przez Urząd analizy stanu zabezpieczenia dostaw wody w Gminie w sytuacjach kryzysowych z użyciem posiadanych przez MPWiK zasobów były niepełne i po części – wskutek braku aktualizacji – nierzetelne. Zasoby posiadane przez Gminę nie były wystarczające dla zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych w wysokości równej z zapotrzebowaniem. NIK pozytywnie oceniła możliwości MPWiK pokrycia zapotrzebowania minimalnego Gminy na wodę przez 15,3 doby przy użyciu zasobów wody gromadzonych w zbiornikach wody czystej. Natomiast niewystarczające były możliwości transportowe, które zapewniały dystrybucję jedynie niespełna 50% dobowego zapotrzebowania fizjologicznego i 16,6% dobowego zapotrzebowania minimalnego .

W ocenie NIK, świadczyło to o nieprzygotowaniu w pełni skutecznych działań na wypadek wystąpienia w Gminie sytuacji kryzysowej⁸ oraz o niezapewnieniu prawidłowego działania systemu kontroli zarządczej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR **1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców.**

Opis stanu faktycznego **1.1.** Gmina Sokółka jest gminą miejsko-wiejską, posiadającą 24.353 mieszkańców⁹. W okresie objętym kontrolą, zaopatrzeniem w wodę na terenie Gminy zajmowała się spółka gminna MPWiK. Zarządzała ona siecią wodociagową o długości 240,6 km, której zasięgiem objętych było około 20.070 osób (ok. 82,4% mieszkańców gminy)¹⁰. MPWiK odpowiadała za zapewnienie ciągłości zbiorowego zaopatrzenia w wodę odpowiedniej jakości i ilości, również w sytuacjach kryzysowych. MPWiK w dyspozycji miała m.in.¹¹:

– cztery niezależne podstawowe¹² ujęcia wody,

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: „Gmina”.

⁵ Dalej: „MPWiK” lub „Spółka”.

⁶ Plan Zatwierdzony przez Burmistrza Sokółki – Szefa Obrony Cywilnej Sokółki w 2013 roku (brak daty) uzgodniony ze Starostą Sokólskim 10 kwietnia 2023 r. Dalej: „POC”.

⁷ Zatwierdzonym przez Burmistrza w 2012 roku. Dalej: „PZK”.

⁸ Polegającej na braku możliwości dostaw wody siecią wodociagową.

⁹ Liczba ludności gminy wg wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 roku.

¹⁰ Stan na koniec 2022 roku, wg szacunkowych danych MPWiK.

¹¹ Dane pozyskane w ramach równoległej prowadzonej kontroli w MPWiK.

¹² Ujęcie podstawowe – ujęcie wody, stanowiące podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę w danym systemie wodociagowym.

- dziesięć studni¹³ głębinowych, w tym dziewięć czynnych (wierconych na czterech ww. ujęciach podstawowych), z których woda wydobywana była pompami elektrycznymi oraz jedną studnię nieczynną¹⁴,
- pięć agregatów prądotwórczych do awaryjnego zasilania w energię elektryczną,
- trzy podziemne zbiorniki wody czystszej¹⁵ o łącznej pojemności 2.760m³,
- dwie cysterny na przyczepie do transportu i dystrybucji wody o łącznej pojemności 3 m³.

Urząd nie dysponował innymi urządzeniami wodociągowymi niż będące w posiadaniu MPWiK.
(akta kontroli str. 7-16)

W 2022 roku sumaryczna średniodobowa produkcja wody na potrzeby Gminy wynosiła 4.280 m³, zaś sumaryczna wydajność eksploatacyjna podstawowych ujęć wody to 11.870,4 m³ na dobę, przy czym była ona ograniczona zapisami pozwoleń wodnoprawnych (łącznie) do wartości 8.057 m³ na dobę, co oznaczało, że ujęcia posiadały rezerwę produkcyjną w wysokości 3.777 m³ na dobę¹⁶.
(akta kontroli str. 550-568)

1.2. Zarząd Miejski w Sokółce, decyzją z 24 października 2002 r., udzielił MPWiK zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków¹⁷, na czas nieoznaczony na obszarze Gminy. Zezwolenie zawierało wszystkie elementy wskazane w art. 18 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o *zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*¹⁸, m.in.:

- przedmiot i obszar działania MPWiK, tj. ujmowanie, uzdatnianie i dostarczanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków;
- wymagania w zakresie jakości usług wodociągowo-kanalizacyjnych, w tym m.in. niezawodność zbiorowego zaopatrzenia w wodę, przestrzeganie wymagań ograniczania szkodliwego oddziaływania na środowisko, zapewnienie zdolności posiadanych urządzeń do realizacji dostaw wody do odbiorców w wymaganych ilościach i pod odpowiednim ciśnieniem w sposób ciągły i niezawodny, a także zapewnienie należytej jakości dostarczanej wody;
- warunki wprowadzania ograniczeń dostarczania wody w przypadku jej niedoboru:
  - w sytuacji niedostatecznej wydajności ujęć lub ograniczonej przepustowości sieci wodociągowych – MPWiK zobowiązano do opracowania i wdrożenia programu dostaw wody w warunkach występowania jej niedoboru uwzględniającego rotacyjne ograniczenia lub przerwy w dostawach wody dla poszczególnych rejonów gminy, jak również poprzez ograniczenie zużycia wody na inne cele niż zaopatrzenie ludności;
  - gdy zaistnieją przerwy w dostawach wody na skutek siły wyższej, a także zdarzeń nagłych, nieprzewidzianych i niezależnych od przedsiębiorstwa, takich jak klęski żywiołowe, powódź, susza, skażenie ujęcia wody wyciekami paliw ciekłych z rurociągów i/lub zbiorników, przedsiębiorstwo zobowiązane zostało m.in. do uruchomienia zastępczych punktów poboru wody rozmieszczonych w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez odbiorców usług i opublikowaniu informacji o ich usytuowaniu.
(akta kontroli str. 17-20)

1.3. W okresie objętym kontrolą w Gminie stosowany był projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków¹⁹, opracowany i przedłożony przez MPWiK do zatwierdzenia Radzie Miejskiej w Sokółce 16 listopada 2005 r. Ze względu na brak uchwały Rady zatwierdzającej ten projekt, stał się on wiążący (17 lutego 2006 r.) dla stron umów o dostawę wody i odbiór ścieków na podstawie art. 4 ust.3 ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o *zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz*

¹³ Studnia – obiekt techniczny, umożliwiający pobór wody podziemnej zgromadzonej w warstwach wodonośnych, z wykorzystaniem urządzeń do poboru wody, zlokalizowany na terenie ujęcia podstawowego.

¹⁴ Traktowana z jako rezerwowa. Studnia awaryjna – obiekt techniczny, stanowiący rezerwę niezawodnościową dla studni działających na ujęciu podstawowym, utrzymywana w stanie sprawności.

¹⁵ Zbiornik wody czystszej – zbiornik wodociągowy, znajdujący się na terenie ujęcia i stacji uzdatniania wody.

¹⁶ Obliczenie dokonane przez biegłych powołanych w toku kontroli NIK.

¹⁷ Dalej: „Zezwolenie”.

¹⁸ Dz.U. z 2023 r. poz. 527. Ustawa zwana dalej *Ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę*.

¹⁹ Dalej: „regulamin dostarczania wody”.

niektórych innych ustaw²⁰. Mimo, że do Urzędu składane były przez MPWiK kolejne projekty regulaminu, w tym 11 czerwca 2018 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 27 października 2017 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw²¹ oraz 22 czerwca 2021 r. w związku z ustawą z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw²², Rada Miejska uchwaliła regulamin dostarczania wody dopiero 30 marca 2023 r., o czym szerzej napisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W okresie objętym kontrolą, Urząd trzykrotnie przekazywał projekty regulaminu dostarczania wody do opiniowania Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Białymstoku²³ (26 sierpnia 2021 r., 15 marca 2022 r. i 22 sierpnia 2022 r.). W dwóch przypadkach Regulator wydał negatywną opinię (odpowiednio 14 września 2021 r. i 8 kwietnia 2022 r.), wskazując m.in. na²⁴:

- zawężenie kręgu podmiotów mogących świadczyć usługi w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, poprzez zapis o treści *przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne prowadzi swoją działalność w oparciu o zezwolenie*²⁵,
- brak właściwego ustalenia minimalnego poziom usług oraz warunków technicznych określających możliwość dostępu do usług,
- określenie praw przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego i obowiązki odbiorców w sposób przekraczający upoważnienie wynikające z ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

Burmistrz nie składała w tych przypadkach zażalenia na negatywną opinię Regulatora do Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej na podstawie art. 19 ust. 2 i art. 27c ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

W trzecim przypadku Regulator wydał opinię pozytywną (22 września 2022 r.), a regulamin dostarczania wody w Gminie został uchwalony przez Radę Miejską w Sokółce 30 marca 2023 r.²⁶ (akta kontroli str. 46-88)

Projekt regulaminu dostarczania wody z 2005 roku zawierał elementy określone w art. 19 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, przy czym – podobnie jak w późniejszych projektach zaopiniowanych negatywnie przez Regulatora – minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo oraz warunki techniczne określające możliwość dostępu do usług (elementy wymienione art. 19 ust. 5 pkt 1 i 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę) ustalono w sposób niewystarczający (zbyt ogólny). W przypadku minimalnego poziomu usług wskazano, że do obowiązków przedsiębiorstwa należy dostawa wody i odprowadzanie ścieków z posiadanych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w sposób ciągły i niezawodny oraz zapewnienie wymaganej ilości i jakości dostarczanej wody. Nie określono jednak minimalnego ciśnienia wody, minimalnej ilości dostarczanej wody i doprowadzania ścieków oraz poziomu (parametrów) jakościowego wody przeznaczonej do spożycia dla ludzi. W części dotyczącej warunków technicznych zapisano m.in., że potencjalni odbiorcy usług wodociągowo – kanalizacyjnych mogą uzyskać informacje dotyczące dostępności usług w urzędzie miejskim i w przedsiębiorstwie. Nie wskazano natomiast jakie dokładnie okoliczności muszą zaistnieć, aby było możliwe podłączenie do sieci.

²⁰ Dz.U. Nr 85 poz. 729. Dalej: *ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę*.

²¹ Dz.U. poz. 2180. Dalej: *ustawa z dnia 27 października 2017 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę*.

²² Dz.U. poz. 471. Dalej: *ustawa z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy Prawo budowlane*.

²³ Dalej: „Regulator”.

²⁴ Są to przykłady uwag zgłaszanych do dwóch zaopiniowanych negatywnie projektów regulaminu dostarczania wody.

²⁵ W uzasadnieniu decyzji zwrócono uwagę, że zawężeniem jest nie tylko wskazanie w akcie prawa miejscowego konkretnego podmiotu (z podaniem na przykład jego nazwy), ale też określenie – jak nastąpiło w tym przypadku – jego formy prawnej.

²⁶ Uchwała Nr LXIX/441/2023.

Powyższe kwestie doprecyzowano/uszczegółowiono w regulaminie dostarczania wody z 2023 roku. MPWiK zostało zobowiązane dostarczać odbiorcy usług wodę o jakości przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ilości nie mniejszej niż 0,1 m³ na dobę i pod ciśnieniem nie mniejszym niż 0,05 Mpa²⁷. Wskazano też dopuszczalne wartości dostarczanej wody w zakresie wymagań biologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych oraz określono konkretne warunki techniczne, jakie powinny zostać spełnione, aby możliwy był dostęp do usług wodociągowo-kanalizacyjnych. (akta kontroli str. 21-88)

Postanowienia obowiązującego w okresie objętym kontrolą regulaminu dostarczania wody były zgodne z warunkami Zezwolenia. (akta kontroli str. 17-30)

W regulaminach dostarczania wody (z 2005 roku i z 2023 roku) określono sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody. W nowym regulaminie wskazano m.in. że przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma obowiązek:

- poinformowania odbiorców o planowanych przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody, w sposób zwyczajowo przyjęty z wyprzedzeniem co najmniej dwudniowym,
- zapewnić zastępczy punkt poboru wody i poinformować o tym fakcie odbiorców usług, wskazując lokalizację zastępczego punktu poboru, w razie planowanej lub zaistniałej przerwy w dostawie wody przekraczającej 12 godzin. (akta kontroli str. 81-88)

1.4. Powierzenie MPWiK wykonania zadań z zakresu dostarczania wody w Gminie wynikało z Zezwolenia. Jednostkę tę wskazano w POC, jako realizującą zadania: *planowanie i zapewnienie ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem oraz zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urządzeń specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych.*

Sekretarz Gminy wyjaśnił: *Całość materii zaopatrzenia ludności w wodę powierzono gminnej spółce MPWiK. Spółka analizuje potrzeby rozbudowy ujęć i ich zabezpieczenia, które w znaczny sposób mogą służyć nie tylko jako ujęcia rezerwowe²⁸, a także jako ujęcia bieżące. MPWiK w zakresie dostarczania wody, realizuje zadania także zgodnie z uchwalonym Regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Sokółka. Działania MPWiK są ukierunkowane na minimalizowanie zagrożeń powodujących występowanie sytuacji kryzysowych związanych z zaopatrzeniem w wodę.*

(akta kontroli str. 17-20, 158-207, 386-387)

1.5. Zarządzeniem Burmistrza z 30 czerwca 2008 r.²⁹ powołany został Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego (dalej: „GZZK”), w którego skład wchodził m.in. Dyrektor MPWiK. Zgodnie z regulaminem GZZK do jego zadań należała m.in. ocena występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne i prognozowanie tych zagrożeń, przygotowanie propozycji działań i przedstawienie Burmistrzowi wniosków dotyczących wykonania, zmiany lub zaniechania działań ujętych w planie reagowania kryzysowego, czy organizacja i prowadzenie szkoleń, ćwiczeń oraz treningów mających na celu integrację i koordynację działań. (akta kontroli str. 89-90)

W Urzędzie nie dysponowano dokumentacją z prac GZZK w 2021–2023 (w tym: rocznymi planami, protokołami posiedzeń zespołu, raportami bieżącymi i okresowymi), o czym szerzej napisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W strukturze organizacyjnej Urzędu wyodrębniono stanowisko d/s obronnych, wojskowych, zarządzania kryzysowego i Ochotniczych Straży Pożarnych, którego zadaniem było m.in.: tworzenie formacji obrony cywilnej, planowanie działalności w zakresie realizacji zadań obrony cywilnej (dalej: „OC”), opracowywanie projektów planów obrony cywilnej Gminy, organizowanie szkoleń i ćwiczeń obrony cywilnej, przygotowanie i zapewnienie działania systemu powszechnego ostrzegania i alarmowania oraz systemu wykrywania skażeń,

²⁷ Mierzonym u wylotu na zaworze za wodomierzem głównym, zainstalowanym na przyłączy wodociągowym.

²⁸ Ujęcie rezerwowe - ujęcie inne niż podstawowe, utrzymywane w stanie sprawności, mogące stanowić źródło wody na czas trwania sytuacji kryzysowej.

²⁹ Zarządzenie nr 289/08 Burmistrza Sokółki z dnia 30 czerwca 2008 r. w sprawie powołania Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

planowanie i realizacja wydatków na zadania obrony cywilnej, gospodarka sprzętem OC oraz prowadzenie magazynu OC, prowadzenie w Urzędzie zadań GZZK. Pracownicy zajmujący to stanowisko posiadali, stosowne do powierzonych im zadań, zakresy obowiązków i czynności.³⁰ (akta kontroli str. 423-455)

Burmistrz Sokółki – Szef Obrony Cywilnej Sokółki, zarządzeniem³¹ z 25 lutego 2009 r. powołał:

- Pluton ratownictwa ogólnego – formację przeznaczoną do prowadzenia działań ratowniczych na terenie Gminy w czasie zagrożenia i wojny oraz w razie wystąpienia klęsk żywiołowych lub usuwania innych skutków;
- Drużynę wykrywania i alarmowania – jednostkę organizacyjną systemu wykrywania i alarmowania, tworzoną jako formacja OC o wyższym stopniu gotowości do działania. Zgodnie z planem działania Drużyny, pełniła ona obowiązki Stałego Dyżuru Burmistrza w sytuacjach kryzysowych. (akta kontroli str. 208-238)

Z ww. zarządzenia wynikało również, że w Gminie miała działać także samodzielna drużyna ratownictwa wodociągowego utworzona w MPWiK.³² Jednak zarówno w Urzędzie, jak i w MPWiK nie dysponowano dokumentami dotyczącymi funkcjonowania tej drużyny w okresie objętym kontrolą. (akta kontroli str. 208-238)

Formacje dysponowały sprzętem OC będącym własnością Skarbu Państwa, pozyskanym na podstawie umowy użyczenia z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego³³. Były to m.in. przyrządy chemicznego rozpoznania, przyrządy do prognozowania skażeń, radiotelefony, maszt antenowy z systemem anten, komplety dozymetrów, syreny elektroniczne. Z wyjaśnień Sekretarza Gminy wynika, że w zakresie zapewnienia dostaw mieszkańcom wody w sytuacjach kryzysowych Gmina bazowałaby na sprzęcie będącym w dyspozycji MPWiK. (akta kontroli str. 255-260, 370-374)

1.6. Burmistrz nie otrzymała od Starosty Sokólskiego, ani sama nie wydawała wytycznych, dotyczących zaopatrzenia Gminy w wodę na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych³⁴. W POC oraz PZK ograniczono się głównie do wskazania jednostek, których zadaniem jest zapewnienie dostaw wody w sytuacjach szczególnych. Burmistrz wyjaśniła: *Brak wytycznych/zasad wynika w znacznym stopniu z braku powszechnie obowiązujących regulacji prawnych określających zasady zapewnienia funkcjonowania urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach kryzysu, w tym obowiązku poszczególnych podmiotów co do sporządzenia i aktualizacji dokumentacji dotyczącej zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę, jak również nadzoru nad prawidłowością wykonania tej dokumentacji. Naczelne i centralne organy administracji publicznej nie podjęły skutecznych działań w celu ustanowienia odpowiednich rozwiązań prawnych.*

Na dzień dzisiejszy nie są między innymi określone: struktura i treść dokumentacji dotyczącej zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę, wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące projektowania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, mające na celu zapewnienie funkcjonowania tych urządzeń w warunkach kryzysu, wymagań w zakresie budowy (w tym lokalizacji) i utrzymania studni awaryjnych, regulacji dotyczącej sposobu obliczania (kalkulowania) liczby i pojemności środków przewozu wody pitnej niezbędnej dla zapewnienia jej dostaw w warunkach kryzysu. (akta kontroli str. 395-404)

1.7. W Urzędzie nie dysponowano analizami, dotyczącymi zapotrzebowania na wodę w sytuacjach kryzysowych. Przeprowadzenie takich analiz nie zostało również zlecone MPWiK. W POC, sporządzonym w 2013 roku określono jedynie stan zaopatrzenia ludności

³⁰ Ostatnia zmiana na stanowisku nastąpiła w październiku 2022 roku.

³¹ Zarządzenie nr 391/09 w sprawie utworzenia formacji obrony cywilnej.

³² Drużyna powołana Zarządzeniem nr 2/96/SO Burmistrza – Szefa OC Miasta i Gminy Sokółka z dnia 31 stycznia 1996 r.

³³ Dalej: „PUW”.

³⁴ Dotyczy wytycznych, które obowiązywałyby w okresie objętym kontrolą.

w wodę³⁵ oraz bilans wody dla potrzeb obrony cywilnej³⁶. Nie wskazano natomiast wielkości zapotrzebowania na wodę w Gminie. Z wyjaśnień Sekretarza wynika, że w Urzędzie brak jest dokumentów źródłowych i analiz na podstawie których podano ww. informacje w POC: *Dane na etapie sporządzania planu z pewnością były ustalane przez osobę sporządzającą na podstawie informacji i aktualnych danych uzyskanych z MPWiK i ewidencji ludności (liczba mieszkańców).*

Odnosząc się do braku aktualnych analiz dotyczących zapotrzebowania Gminy na wodę w sytuacjach kryzysowych Burmistrz wyjaśniła: *W latach 2021–2023 i w latach wcześniejszych brak było przepisów powszechnie obowiązujących regulujących zasady obliczania wielkości zapotrzebowania w wodę w warunkach kryzysu. Jedyne regulacje w tym zakresie były zapisy Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego, określające ilość wody potrzebną do zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych obywateli. Szczegółowe zasady obliczania wielkości zapotrzebowania w wodę w warunkach normalnych i w okresie ograniczonych dostaw określone były natomiast w obowiązującym do dnia 30 marca 2021 r. zarządzeniu MGPIB nr 2/95 „Zasady zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”. (...) Zaopatrzenie w wodę w sytuacjach kryzysowych zostało określone na stronach 89-90 w POC sporządzonym w 2013 roku. (...) Dane te nie były aktualizowane w latach 2021–2023. Obecnie przepisy dotyczące obrony cywilnej nie obowiązują, gdyż utraciły ważność z dniem 23 kwietnia 2022 r. Od 2013 roku liczba mieszkańców gminy Sokółka uległa zmniejszeniu i wg stanu na 31.12.2022 r. wynosi 24.032 osoby, co oznacza, że przy tych samych zasobach technicznych i organizacyjnych, mniejsza liczba mieszkańców objęta jest zaopatrzeniem w wodę w sytuacjach kryzysowych.*

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że posiadanie aktualnych danych na temat zapotrzebowania na wodę w sytuacjach kryzysowych umożliwi rzetelne wykonywanie zadań burmistrza, określonych w art. 19 ust. 2 pkt 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, tj. polegających na kierowaniu monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie gminy. (akta kontroli str. 394-404)

Zgodnie z wyliczeniami biegłych, wg stanu na 31 grudnia 2022 r., fizjologiczne zapotrzebowanie na wodę w sytuacji kryzysowej dla Gminy wynosiło 60,08 m³ na dobę³⁷, minimalne 180,24 m³ na dobę³⁸, zaś niezbędne 405,11 m³ na dobę³⁹.

(akta kontroli str. 462-470, 550-568)

1.8. W Urzędzie dysponowano:

- PZK zatwierdzonym przez Starostę Sokólskiego w 2012 roku⁴⁰. Ostatnia aktualizacja dokumentu (zgodnie z dołączonym do niego arkuszem aktualizacji) nastąpiła w 2016 roku⁴¹,
- POC zatwierdzonym przez Burmistrza Sokółki – Szefa Obrony Cywilnej Sokółki w 2013 roku (uzgodnionym ze Starostą Sokólskim 10 kwietnia 2013 r.). Plan ten do czasu jego wygaśnięcia (23 kwietnia 2022 r.) nie był aktualizowany.

³⁵ W formie tabelarycznej wskazano: % ludności objętej zasięgiem wodociągów (82), ilość wodociągów (4, w tym 1 wyposażony w zespoły prądotwórcze), ilość wodociągów wyposażonych w ujęcia wody podziemnej (4, w tym 1 wyposażony w zespoły prądotwórcze), ilość studni awaryjnych (2), % ludności objętych zasięgiem studni awaryjnych (60), potrzeby budowy nowych studni awaryjnych (0).

³⁶ Podano (ze wskazaniem miejscowości): ilość ujęć (8), ilość studni w ujęciu (łącznie 6), wydajność studni (663,36 m³/dobę), liczbę agregatów prądotwórczych: 2 stacjonarne o mocy od 55 do 200kW, ilość wody niezbędnej do pracy urządzeń specjalnych (0).

³⁷ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka dni), ustalonej dla ludności na poziomie 2,5 dm³/na osobę na dobę.

³⁸ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka dni), ustalonej dla ludności na poziomie 7,5 dm³/na osobę na dobę.

³⁹ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i potrzeby wybranej produkcji (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka tygodni), ustalonej dla ludności na poziomie 15 dm³/na osobę na dobę.

⁴⁰ Podpis zatwierdzającego złożony został na dokumencie – Planie zarządzania kryzysowego Gminy Sokółka.

⁴¹ Zgodnie z Arkuszem aktualizacji Gminnego planu zarządzania kryzysowego w 2014 roku i 2016 roku dokument „aktualizowano bez nanoszenia poprawek”. Nie udokumentowano uzgodnienia aktualizacji ze Starostą.

Ww. dokumenty nie zostały uzgodnione (formalnie) z MPWiK w zakresie zaplanowanych do jego realizacji zadań i planowanych do wykorzystania zasobów przedsiębiorstwa. Szerzej na temat braku aktualizacji i uzgodnień ww. planów napisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin⁴² Burmistrz opracowała plan działania w zakresie OC Gminy na rok 2021 oraz Wieloletni Plan Działania w zakresie OC Gminy na lata 2021–2025. Oba dokumenty zostały zatwierdzone 5 stycznia 2021 r. a uzgodnione przez Starostę Sokólskiego 11 stycznia 2021 r., co było niezgodne z wytycznymi Szefa Obrony Cywilnej Kraju⁴³ z 27 września 2019 r.⁴⁴ W § 5 pkt 1 i 3 tych wytycznych określono, że plany te zatwierdza się do realizacji do końca roku poprzedzającego obowiązywanie planów, a przed zatwierdzeniem przedstawia się do uzgodnienia nadzrędnemu organowi obrony cywilnej. Burmistrz wyjaśniła, że pracownik Urzędu Miejskiego w Sokółce ds. obronnych, wojskowych, zarządzania kryzysowego i OSP, uzgodnił je wcześniej z pracownikiem Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Sokółce, w formie dokumentów roboczych. Opracowanie i zatwierdzenie planów z grudnia 2020 na styczeń 2021 przesunęło się z powodu choroby w/w pracownika na COVID-19 w miesiącu grudniu 2020 roku. Kolejny plan działania w zakresie OC (na 2022 rok) został zatwierdzony terminowo, tj. 22 grudnia 2021 r. (akta kontroli str. 282-313, 407-41)

Zgodnie z § 3 pkt 2 wytycznych SOCK z 27 września 2019 r. plany działania w zakresie obrony cywilnej uwzględniały zadania ustalone w odpowiednich planach działania powiatu sokólskiego. W wieloletnim planie przewidziano m.in. aktualizację informacji o awaryjnych ujęciach wody pitnej, umożliwiających zaopatrzenie ludności w wodę na wypadek sytuacji kryzysowych. Na pytanie o sposób realizacji tego zadania, Burmistrz wyjaśniła: *Zadanie to wpisane z terminem realizacji na latach 2021–2025 w latach 2021–2022 nie było realizowane, gdyż nie wybudowano nowych awaryjnych ujęć wody na wypadek sytuacji kryzysowych, natomiast POC oraz Wieloletni Plan Działania w zakresie Obrony Cywilnej Gminy Sokółka na lata 2021-2025 utraciły moc obowiązującą z dniem 23 kwietnia 2022 r. po wejściu w życie ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2022r. poz. 655). Utraciła moc ustawa z dnia 11 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz przepisy rozporządzeń wykonawczych dotyczących problematyki obrony cywilnej, między innymi rozporządzenie z dnia 26 września 2002 r. w sprawie odbywania służby w obronie cywilnej, rozporządzenie z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania SOCK, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin. Nowych powszechnie obowiązujących przepisów w tym zakresie nie przyjęto. Aktualny wykaz obiektów infrastruktury dla zapewnienia warunków do przetrwania ludności, w tym ujęć wody na terenie gminy Sokółka zostały przekazane do Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego drogą elektroniczną w dniu 08.03.2023 r.* (akta kontroli str. 261-313, 394-404)

1.9. PZK, zgodnie z art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁴⁵ zawierał:

- w części głównej m.in.: [1] charakterystykę zagrożeń (w tym w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody) wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia (określono je jako niskie), [2] zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego w formie siatki bezpieczeństwa, [3] zestawienie sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacji kryzysowej polegającej na niedoborze dostaw wody (jako podmiot wiodący zarządzania kryzysowego w sytuacji zakłóceń w zaopatrzeniu w wodę wskazano Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej);
- w części dotyczącej zespołu przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej wskazano m.in. [1] zadania z zakresu monitorowania zagrożeń (ogólnie, bez wyodrębniania zadań

⁴² Dz.U. nr 96 poz. 850. Rozporządzenie wygasło z dniem 23 kwietnia 2022 r.

⁴³ Dalej: „SOCK”.

⁴⁴ W sprawie opracowania rocznych i wieloletnich planów działania w zakresie obrony cywilnej.

⁴⁵ Dz. U. z 2023 r. poz.122.

dotyczących zapewnienia ciągłości dostaw wody); [2] tryb uruchamiania niezbędnych sił i środków uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej; [3] procedury reagowania kryzysowego, określające sposób postępowania w sytuacjach kryzysowych, w czasie stanów nadzwyczajnych i w czasie wojny (te same dla wszystkich kategorii zagrożeń).

Ww. plan nie zawierał załączników funkcjonalnych, wymienionych w art. 5 ust. 2 pkt 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, o czym szerzej napisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W PZK nie wskazywano na funkcje i zasoby MPWiK. (akta kontroli str. 97-157)

POC zawierał elementy określone w § 17 wytycznych SOCK z 2011 r. w sprawie zasad opracowania planu Obrony Cywilnej, tj. składał się z: planu głównego, procedur postępowania, załączników funkcjonalnych, informacji uzupełniających i wykazu dokumentów planistycznych powiązanych z POC. Zidentyfikowano w nim zagrożenie wystąpienia zakłóceń w zaopatrzeniu w wodę na skutek awarii funkcjonowania ujęć wody lub magistrali i rurociągów, którego ryzyko oceniono jako niskie. Wskazano też możliwość problemów z dostawą wody pitnej jako skutek ekstremalnych temperatur, suszy, trzęsienia ziemi, skażenia chemicznego, epidemii lub terroryzmu, czy zakłóceń systemu łączności i sieci teleinformatycznych. Zadania OC w ww. zakresie obejmowały: [1] planowanie i zapewnienie ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem oraz [2] zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urządzeń specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych miało realizować MPWiK, które „świadczy usługi w zakresie dostarczania wody i odbioru ścieków w oparciu o majątek własny oraz posiadany w dyspozycji majątek Gminy lub innych”. (akta kontroli str. 97-157)

Wieloletni plan działania w zakresie OC na lata 2021–2025 i Plan działania w zakresie OC na rok 2021, zgodnie z wytycznymi SOCK z 2019 roku w sprawie planów działań OC, uwzględniał: [1] przedsięwzięcia i zadania dotyczące organizacji zbiorowej i indywidualnej ochrony ludności (m.in. aktualizację informacji o awaryjnych ujęciach wody pitnej, umożliwiających zaopatrzenie ludności w wodę na wypadek sytuacji kryzysowych⁴⁶) oraz zawierały wykaz dokumentów i innych planów strategicznych, określających lub mających wpływ na przyjęte do realizacji zadania.

Plan działania w zakresie obrony cywilnej Gminy na rok 2021 nie zawierał planu wydatków na cele związane z obroną cywilną oraz planu kontroli, mimo że elementy te były przewidziane we wzorze stanowiącym załącznik do wytycznych SOCK z 27 września 2019 r. Burmistrz wyjaśniła: *Wytyczne do opracowania ww. planów⁴⁷ otrzymano ze Starostwa Powiatowego w Sokółce i na ich podstawie zostały opracowane i uzgodnione ze Starostwem. Wydatki na cele związane z obroną cywilną są corocznie uwzględnione w budżecie Gminy Sokółka. W 2021 roku była to kwota 4.000,00 zł na konserwację i utrzymanie systemu powszechnego ostrzegania i alarmowania.* (akta kontroli str. 282-302, 407-413)

Założenia ww. planów (POC, PZK oraz Plany działalności w zakresie OC) były ze sobą spójne. W żadnym z nich nie wskazywano na niedobory sił i środków (zasobów) w odniesieniu do realizacji zadań zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych oraz zaplanowanych działań zaradczych. (akta kontroli str. 97-207, 282-302)

1.10. Urząd Miejski w Sokółce nie otrzymał od Dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa informacji o ujęciu posiadanej infrastruktury w wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej. W związku z tym w PZK nie zawierano wykazu takiej infrastruktury. (akta kontroli str. 359-362)

1.11. W POC z 2013 roku wskazano, że „w Sokółce jako źródło awaryjnego dodatkowego pozyskania wody są studnie głębinowe w Sokółka Okna i Drzwi S. A. (...) oraz w Samodzielnym Publicznym ZOZ (...). Obie studnie są spięte z siecią miejską. Ponadto

⁴⁶ Zadanie wskazane w Wieloletnim planie w zakresie OC na lata 2021–2025. W planie na 2021 rok nie uwzględnione.

⁴⁷ Jako wytyczne w Urzędzie traktowano przekazane przez Starostę Powiatu Sokólskiego plany działania w zakresie obrony cywilnej powiatu sokólskiego (wieloletni i na 2021 rok), określające zadania szefów obrony cywilnej gmin, które miały być uwzględnione planach działania Gminy.

Sokółka w przypadku większego rozbioru wody w stosunku do podaży, posiada jako źródło rezerwowe zbiornik ziemny – 2.500 m³ oraz zbiornik wieżowy 300 m³ i poprzez przepompownię uzupełni różnicę⁴⁸. Natomiast jest 8 źródeł ulicznych, które stanowią dodatkowe stałe punkty czerpalne”.

Do czasu wygaśnięcia POC (23 kwietnia 2022 r.) dane te nie były aktualizowane. Jak wyjaśnił Sekretarz: Aktualnie Burmistrz Sokółki opiera się na zasobach będących w posiadaniu MPWiK, spółki gminnej powołanej między innymi do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. W tym także w zakresie działania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody (...). Obecnie przepisy dotyczące obrony cywilnej nie obowiązują, gdyż utraciły ważność z dniem 23 kwietnia 2022 r. W przypadku przyjęcia nowych norm prawnych z zakresu obrony cywilnej i podstawy prawnej, zostanie sporządzony nowy plan obrony cywilnej w oparciu o głęboką analizę możliwości wykorzystania innych zasobów niż gminne, związanych z dostawą w wodę w sytuacjach kryzysowych. Szerzej na ten temat napisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości. (akta kontroli str.158-207, 370)

1.12. Burmistrz terminowo, zgodnie z wytycznymi SOCK z dnia 30 sierpnia 2016 r. sporządziła i przekazała Staroście Sokólskiemu dane o stanie przygotowań obrony cywilnej w Gminie w 2021 roku⁴⁹ (dalej: „Ocena stanu przygotowań OC”). W części dotyczącej Zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urzędzeń specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych, wykazano posiadanie sześciu podziemnych ujęć wody, ośmiu ujęć wodnych, wyposażonych/umożliwiających współpracę z zespołem prądotwórczym i dwie studnie awaryjne. Z danych pozyskanych z MPWiK wynikało natomiast, że w Gminie było dziewięć czynnych studni, w tym siedem wyposażonych/umożliwiających współpracę z zespołem prądotwórczym. Sekretarz wyjaśnił, że wg informacji uzyskanych od pracownika, który zajmował do 29 sierpnia 2022 r. stanowisko odpowiedzialne za sporządzenie Oceny stanu przygotowań OC, przed wysłaniem dane były konsultowane i uzgadniane telefonicznie z MPWiK. W związku z ustaloną rozbieżnością ponownie uzgodniono dane z MPWiK. Sekretarz dodał: Aktualne dane dotyczące ujęć wody na terenie Gminy zostały przekazane do Starosty pocztą elektroniczną 8 marca 2023 r. (akta kontroli str. 314-319, 367)

W ocenie stanu przygotowań OC za 2021 rok nie opisano możliwości awaryjnego zapewnienia dostawy wody, mimo że wzór tego dokumentu przewidywał ujęcie takich danych. Burmistrz wyjaśniła: nie wpisano awaryjnego systemu zapewnienia dostaw wody, ponieważ dotychczas nie było zagrożeń w tym zakresie na terenie gminy. Całość materii zaopatrzenia ludności w wodę powierzono gminnej spółce MPWiK Sp. z o.o. w Sokółce. Spółka analizuje potrzeby rozbudowy ujęć, które służą jako ujęcia bieżące i mogą służyć jako ujęcia rezerwowe. (akta kontroli str. 314-319, 407-411)

W ww. opracowaniu nie wskazano braków/niedoborów w zasobach służących do realizacji kryzysowych dostaw wody oraz nie sformułowano uwag i wniosków w tym zakresie. (akta kontroli str. 314-319)

1.13. W latach 2021–2023 (do 30 marca) pracownicy Urzędu nie kontrolowali działalności MPWiK w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem oraz regulaminem dostarczania wody. Burmistrz wyjaśniła, że nie przeprowadzono kontroli formalnych, zaś monitorowano działalność MPWiK w zakresie zgodności działalności zgodnie z udzielonym zezwoleniem w trybie doraźnym (...). Wynikało to między innymi z pozytywnych opinii badania wody do spożycia przez ludzi przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sokółce (zawsze stwierdzał przydatność wody do spożycia przez ludzi z sieci wodociągowej). Ponadto nie wpływały skargi od mieszkańców dotyczące działalności przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego. (...) MPWiK jest spółką, w której 100% udziałów posiada Gmina. Zgromadzenie wspólników stanowi Burmistrz Sokółki. Zarząd Spółki zwołuje na podstawie art. 235 §1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeksu spółek handlowych (tj. Dz. U. z 2022r. poz. 1467 ze zm.) zgromadzenie wspólników, na którym

⁴⁸ Zbiornik wieżowy o objętości 300 m³ został zlikwidowany w 2022 roku.

⁴⁹ Ocenę stanu przygotowań Obrony Cywilnej w Gminie Sokółka wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. przekazano 17 lutego 2022 r.

przedkłada sprawozdanie finansowe za poprzedni rok obrotowy, sprawozdanie Zarządu z działalności za rok ubiegły oraz sprawozdanie Rady Nadzorczej. Na podstawie sprawozdań udzielane jest absolutorium Zarządowi z wykonania przez Zarząd obowiązków w roku ubiegłym oraz absolutorium Radzie Nadzorczej. W ramach pełnienia funkcji zgromadzenia wspólników, wykonywana jest roczna i bieżąca ocena i kontrola działalności MPWiK, w oparciu o udzielone zezwolenie oraz regulamin dostarczenia wody i odprowadzenia ścieków.

(akta kontroli str. 357, 413)

1.14. W latach 2021–2022 do Urzędu nie wpłynęła żadna pisemna skarga dotycząca zaopatrzenia w wodę lub ograniczenia w jej dostępności. Złożono natomiast dziewięć wniosków (siedem w 2021 roku i dwa w 2022 roku), dotyczących budowy/rozbudowy sieci wodociągowej lub podłączenia budynków do istniejącej linii wodociągowej. Kierownik Wydziału Gospodarki Komunalnej, Rolnictwa i Ochrony Środowiska wyjaśnił, że postulaty mieszkańców są realizowane poprzez ujęcie przedsięwzięć z zakresu rozbudowy sieci wodociągowej w budżecie Gminy Sokółka – załącznik inwestycyjny oraz w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych Spółki MPWiK w Sokółce.

(akta kontroli str. 323)

1.15. Z dniem 23 kwietnia 2022 r. uchylono ustawę z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁰ oraz utraciło moc rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin, tym samym utraciły moc zarządzenia Wojewody Podlaskiego w sprawie obrony cywilnej oraz organizacji i planowania ewakuacji w województwie podlaskim stanowiące podstawę wprowadzenia planu ewakuacji/przyjęcia III stopnia na terenie gminy Sokółka oraz planu obrony cywilnej gminy Sokółka.

Na pytanie, jaki wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia gminy w wodę w sytuacjach kryzysowych miało uchylenie ww. przepisów Burmistrz podała: *Brak zastąpienia nowymi regulacjami wydaje się pogarszać stan bezpieczeństwa gmin w zaopatrzenie w wodę w sytuacjach kryzysowych. Niewątpliwie potrzebą chwili, w związku z sytuacją na Ukrainie, jest szybki opracowanie zasad i wytycznych dla gmin odnośnie kryzysowego zarządzania wodą ze zwróceniem uwagi na zgodność z dyrektywami unijnymi w tym zakresie. (...)*

Pismem ZK-VII.640.5.2022.KR z dnia 27 maja 2022 r. Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku poinformował Burmistrza o wejściu w życie z dniem 23 kwietnia 2022 r. ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. poz. 655) i utracie mocy ustawy z dnia 11 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2021, poz. 373, 1728) oraz rozporządzeń wykonawczych dotyczących problematyki obrony cywilnej. Nowa ustawa nie zawiera regulacji dot. obrony cywilnej.

W związku z powyższym straciły moc także zarządzenia Wojewody Podlaskiego dotyczące zakresu obrony cywilnej. W w/w piśmie nie wskazano żadnych uregulowań krajowych zobowiązujących gminy do regulacji zadań z zakresu obrony cywilnej. Mimo upływu ponad roku od utraty ważności przepisów, nowe regulacje nie zostały przyjęte przez właściwe organy państwa (Rząd, Sejm).

Uchylenie z dniem 23 kwietnia 2022 r. regulacji prawnych określających organizację i zadania władz publicznych w ramach systemu obrony cywilnej - brak zastąpienia nowymi regulacjami wydaje się pogarszać stan bezpieczeństwa gmin w zaopatrzenie w wodę w sytuacjach kryzysowych. Niewątpliwie potrzebą chwili w związku z sytuacją na Ukrainie jest szybkie opracowanie zasad i wytycznych dla gmin odnośnie kryzysowego zarządzania wodą ze zwróceniem uwagi na zgodność z dyrektywami unijnymi w tym zakresie.

Plan Obrony Cywilnej Gminy Sokółka utracił moc obowiązującą z dniem 23 kwietnia 2022 r. po wejściu w życie ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2022r. poz. 655). Utraciła moc ustawa z dnia 11 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz przepisy rozporządzeń wykonawczych dotyczących problematyki obrony cywilnej, między innymi rozporządzenie z dnia 26 września 2002 r. w sprawie odbywania służby w obronie cywilnej, rozporządzenie z dnia 25 czerwca 2002r.

---

⁵⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 372, ze zm.

w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin.

Brak uregulowań prawnych rangi ustawowej, rozporządzeń, zarządzeń w zakresie zadań obrony cywilnej wpływa negatywnie na stan przygotowań jednostek samorządu terytorialnego na realizację zadań w sytuacjach kryzysowych. Uregulowania prawne w tym zakresie powinny obejmować zakres organizacji i planowania działań, określania i finansowania potrzeb oraz skuteczności realizacji działań na rzecz zapewnienia dostaw wody pitnej mieszkańcom w sytuacjach kryzysowych. Można stwierdzić, że obecnie jest okres „zawieszenia” i oczekiwania na nowe regulacje prawne, zaś obrona cywilna funkcjonuje w swoistej luce prawnej.

Brak jest także aktualnych norm prawnych dotyczących zasad funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę. Zarządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych utraciło ważność z dniem 30 marca 2021 r. i nowych uregulowań prawnych w tym zakresie nie przyjęto. Przyjęcie podobnej regulacji określiło by i ujedyniło zasady zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych w j.s.t., w tym w sytuacjach kryzysowych.

Przepisy powinny określać także jakie zadania z zakresu zapewnienia ciągłości zbiorowego zaopatrzenia w wodę odpowiedniej jakości wody w sytuacjach kryzysowych powinny realizować jednostki samorządu terytorialnego, a jakie przedsiębiorstwa wodociągowe, ponieważ brak takich uregulowań może narazić organy wykonawcze samorządu terytorialnego na zarzut działania bez podstawy prawnej.

Mimo braku przepisów w omawianym zakresie, na terenie gminy Sokółka w ostatnich latach nie występowały sytuacje kryzysowe związane z ciągłością zbiorowego zaopatrzenia w wodę (awarie sieci wodociągowych usuwane są na bieżąco). Całość materii zaopatrzenia ludności w wodę powierzono gminnej spółce MPWiK Sp. z o.o. Spółka analizuje potrzeby rozbudowy ujęć i ich zabezpieczenia, które w znaczny sposób mogą służyć nie tylko jako ujęcia rezerwowe, a także jako ujęcia bieżące. (akta kontroli str. 465-474, 392-393)

W ramach korespondencji z przedstawicielami władz publicznych związanej z zasadami działania obrony cywilnej Urząd otrzymał:

- Pismo z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego z 27 maja 2022 r., informujące o wejściu w życie ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny⁵¹ oraz utracie mocy z dnia 11 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej⁵² i przepisów rozporządzeń wykonawczych dotyczące problematyki obrony cywilnej i w związku z tym również utracie mocy z dniem 23 kwietnia 2022 r. zarządzeń Wojewody Podlaskiego w tym zakresie. W piśmie tym podano też, że Mimo braku uregulowań ustawowych dotyczących przejściowego obowiązywania przepisów dotyczących zadań obrony cywilnej, mając na uwadze niekorzystny rozwój sytuacji geopolitycznej w Europie oraz poprawność stosowanych do chwili obecnej rozwiązań w wyżej wymienionych zarządzeniach Wojewody, proszę Państwa o podtrzymanie działań w zakresie ochrony ludności. Należy pamiętać, iż obowiązek ten wynika również z ratyfikowanej przez Polskę (Oświadczenie Rządowe z dnia 7 stycznia 1992 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Protokołów dodatkowych do Konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r.: dotyczącego ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokołu I) oraz dotyczącego ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokołu II), sporządzonych w Genewie dnia 8 czerwca 1977 r. - Dz.U. 1992.41.176) Protokołu Dodatkowego I do Konwencji Genewskich z dn. 12 sierpnia 1949 r. sporządzonych w Genewie 8 czerwca 1977 roku, dotyczącego ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (zadania obrony cywilnej w art. 61 Protokołu).
- Zarządzenie Nr 145/2022 Wojewody Podlaskiego z dnia 18 października 2022 r. w sprawie ustalenia zakresu przygotowania warunków do ochrony ludności na wypadek wojny, na podstawie ustawy o obronie Ojczyzny, w którym między innym wskazano zasady

⁵¹ Dz. U. poz. 655.

⁵² Dz.U z 20221, poz. 373 i 1728.

dotyczących planowania i organizacji awaryjnych ujęć wody. W zarządzeniu tym wskazano, że: *Ze względu na brak aktualnych norm prawnych dotyczących zasad funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę zaleca się korzystanie pomocniczo z załącznika stanowiącego odrębne wydawnictwo do zarządzenia nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. „Zasady zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”, Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa, Departament Spraw Obronnych, Warszawa 1995 rok.* (akta kontroli str. 323)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Rada Miejska dopiero 30 marca 2023 r. uchwaliła regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków, mimo że zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę powinien on być przyjęty uchwałą rady gminy, stanowiącą akt prawa miejscowego, która – w myśl art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę – powinna być podjęta do 16 lutego 2006 r. Następnie, zgodnie z art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy Prawo budowlane, rady gmin powinny dostosować treść wspomnianego regulaminu do zmienionych przepisów w terminie do 19 września 2021 r. (ustawa z dnia 17 października 2017 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę nie określała terminu uchwalenia przez radę gminy regulaminu, odpowiadającego przepisom tej ustawy).

Do Urzędu składane były przez MPWiK kolejne projekty regulaminu dostarczania wody w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 17 października 2017 r. oraz z dnia 13 lutego 2020 r.

Choć Rada Miejska uchwałą z 22 czerwca 2018 r. zaakceptowała projekt regulaminu, złożony przez MPWiK 11 czerwca 2018 r. i powierzyła Burmistrzowi przekazanie go do zaopiniowania organowi regulacyjnemu, nie zostało to wykonane. Zgodnie zaś z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 2017 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, rada gminy powinna przekazać projekt regulaminu organowi regulacyjnemu w ciągu 2 miesięcy od przedstawienia go przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne. Burmistrz w wyjaśnieniach podała: *Na dzień dzisiejszy trudno jest określić, dlaczego w 2018 roku (5 lat temu) w/w uchwała nie została przekazana do organu regulacyjnego. Zgodnie z art.19 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, to rada gminy przygotowuje projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków oraz przekazuje go do zaopiniowania organowi regulacyjnemu. Rada gminy jest organem niezależnym od burmistrza i zgodnie z zapisami ustawy, to nie burmistrz występuje do organu regulacyjnego.*

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że Rada Miejska powierzyła wykonanie w ww. uchwały (nr LXXIV/437/18 z dnia 22 czerwca 2018 r.) Burmistrzowi Sokółki.

Kolejny projekt regulaminu dostarczania wody, złożony przez MPWiK 22 czerwca 2021 r. został zaakceptowany przez Radę Miejską Uchwałą z 16 sierpnia 2021 roku i przekazany przez Urząd do opiniowania Regulatorowi 26 sierpnia 2021 r. Po uzyskaniu negatywnej opinii (z 14 września 2021 r.), projekt został poprawiony przez MPWiK, złożony do Urzędu 21 stycznia 2022 r., zaakceptowany przez Radę Miejską uchwałą z 24 lutego 2022 r. i 15 marca 2022 r. przekazany przez Urząd Regulatorowi do opiniowania. Ponownie uzyskano negatywną opinię wraz z kolejnymi uwagami (z 8 kwietnia 2022 r.). Projekt poprawiono i ponownie na mocy uchwały Rady Miejskiej z 30 czerwca 2022 r., Urząd przekazał go Regulatorowi do opiniowania. Pozytywną opinię do projektu uzyskano 22 września 2022 r. (pismo wpłynęło 26 września 2022 r.) i Rada Miejska uchwaliła regulamin dostarczania wody 30 marca 2023 r.

Na pytanie dlaczego w Gminie do 30 marca 2023 r. nie było uchwalonego regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, a w szczególności dlaczego Radzie Miejskiej nie zostały przedłożone do uchwalenia projekty ww. regulaminu zaopiniowane przez Regulatora, po uwzględnieniu uwag regulatora. Burmistrz wyjaśniła: *Zgodnie z procedurą Gmina przekazała regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków*

do zaopiniowania Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie. Proceduralnie pomiędzy pierwszym, a drugim obowiązkiem uchwalenia regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków odstęp czasu były zbyt krótkie i zanim dokonano pierwszych zmian należało ponownie dokonać zmian zapisów w regulaminie. Stary regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków w stosunku do nowego regulaminu nie odbiegał znacznie zapisami i nie był w żaden sposób krzywdzący dla mieszkańców Gminy. W nowym regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków uściślono oraz uszczegółowiono zapisy, które obowiązywały w starym regulaminie. Nowelizacje przepisów prawa obligujących do zmian obowiązującego regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków następowały tak szybko, że co roku należałoby wprowadzać nowy regulamin, który jako akt prawa miejscowego wprowadzałby zamieszanie i niezrozumiałość przepisów dla mieszkańców Gminy. Na dzień dzisiejszy wszystkie niezbędne zmiany zostały wprowadzone do obecnie obowiązującego regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków i on został pozytywnie zaopiniowany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie oraz uchwalony przez Radę Miejską w Sokółce jako akt prawa miejscowego (...). Niemniej jednak najwięcej czasu zajmowało uzyskanie opinii od Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Zarówno Gmina, Rada Miejska oraz przedsiębiorstwo wodociągowe dołożyły wszelkich starań, aby przedmiotowy regulamin został wprowadzony jako akt prawa miejscowego w sposób poprawny i rzetelny z zachowaniem wszystkich procedur.

(akta kontroli str. 21-80, 396-404)

2. W Urzędzie nie posiadano aktualnych danych o zasobach publicznych urządzeń umożliwiających zaopatrywanie ludności Gminy w wodę w sytuacjach kryzysowych.

Burmistrz wyjaśniła: *Brak jest przepisów prawnych na podstawie których inwestor obowiązany jest przekazywać gminie informacje o wybudowaniu studni awaryjnej i oddaniu jej do użytku. Podmioty publiczne na terenie gminy Sokółka nie posiadają studni awaryjnych. Obecnie brak jest odpowiednich regulacji w sprawie zasad zapewnienia bezpieczeństwa dostawy wody w warunkach kryzysu, w tym w zakresie zdefiniowania pojęcia „studni awaryjnych”. Właściciele i użytkownicy systemów zaopatrzenia w wodę nie są zobligowani przepisami prawa powszechnie obowiązującego do tworzenia lub aktualizowania dokumentacji dotyczącej zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę. Uchylone z dniem 30 marca 2001 r. zarządzenie MGPIB nr 2/95, które nie zostało zastąpione innym aktem prawnym powszechnie obowiązującym, określało zasady i zakres sporządzenia „Dokumentacji planowych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”. Zgodnie z tym zarządzeniem, dokumentacja ta winna była składać się z części opisowej i części graficznej.*

(akta kontroli str. 394-404)

NIK zwraca uwagę, że posiadanie aktualnych danych zasobów możliwych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych dla zapewnienia dostawy wody jest niezbędne do rzetelnego wykonywania zadań burmistrza, określonych w art. 19 ust. 2 pkt 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, tj. polegających na kierowaniu monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie gminy. Skutkowało to też nieprawidłowym wykazywaniem danych w Ocenie przygotowań Obrony Cywilnej w Gminie, przekazywanej do Starostwa Powiatowego.

3. W Urzędzie nie dysponowano dokumentacją z prac GZZK w 2021–2023 (w tym: rocznymi planami, protokołami posiedzeń zespołu, raportami bieżącymi i okresowymi), tym samym brak było potwierdzenia jego faktycznego funkcjonowanie.

Burmistrz wyjaśniła *W latach 2021–2023 GZZK nie spotykał się, gdyż nie zachodziła taka potrzeba. Nie występowały sytuacje kryzysowe związane z ciągłością zbiorowego zaopatrzenia w wodę i nie podejmowano w tym zakresie działań związanych z zarządzaniem kryzysowym. W związku z powyższym nie sporządzano raportów bieżących i okresowych z działalności Zespołu, w tym w zakresie zaopatrzenia w wodę.*

(akta kontroli str. 407-411)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że zgodnie z regulaminem GZZK⁵³, działań on na podstawie rocznego planu, a jego zadania nie ograniczały się tylko do zwalczania sytuacji kryzysowych ale także m.in. polegały na ocenie potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne i prognozowanie tych zagrożeń, opiniowanie gminnego planu reagowania kryzysowego, czy organizację i prowadzenie szkoleń, ćwiczeń oraz treningów mających na celu integrację i koordynację działań.

(akta kontroli str. 89-96)

4. PZK nie był aktualizowany od 2016 roku, mimo że zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym plany zarządzania kryzysowego podlegają systematycznej aktualizacji, a cykl planowania nie może być dłuższy niż dwa lata.

Burmistrz wyjaśniła: *PZK od 2016 roku nie posiadał wpisów o aktualizacji ponieważ dane zawarte w tym planie, dotyczące sił i środków w Gminie Sokółka nie uległy zmianie od daty ostatniej aktualizacji.*

(akta kontroli str. 394-404)

W Urzędzie, w trakcie kontroli nie przedstawiono żadnych dokumentów potwierdzających przeprowadzenie analizy danych PZK pod kątem potrzeby ich aktualizacji.

5. POC nie był aktualizowany od 2013 roku (od jego zatwierdzenia) do 23 kwietnia 2022 r., tj. do uchylenia ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, mimo że zgodnie z § 15 wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Województwa – Wojewody Podlaskiego z dnia 14 lutego 2012 r. w sprawie zasad opracowania obrony cywilnej powiatów i gmin, plan ten podlegał bieżącej aktualizacji, nie rzadziej niż co dwa lata, w formie aneksu lub – w przypadku zmiany obejmującej więcej niż 50% danych w dokumencie – nowego opracowania.

Burmistrz wyjaśniła: *Nie zachodziła potrzeba aktualizacji POC w formie aneksów, bądź nowego opracowania, gdyż infrastruktura Sokółki od ostatniej aktualizacji nie uległa zmianie. POC utracił moc obowiązującą z dniem 23 kwietnia 2022 r. po wejściu w życie ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny. Utraciła moc ustawa z dnia 11 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz przepisy rozporządzeń wykonawczych dotyczących problematyki obrony cywilnej, między innymi rozporządzenie z dnia 26 września 2002r. w sprawie odbywania służby w obronie cywilnej, rozporządzenie z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin.*

(akta kontroli str. 394-404)

6. PZK oraz POC nie zostały uzgodnione (w formie pisemnej) z MPWiK w zakresie zaplanowanych do jego realizacji zadań i planowanych do wykorzystania zasobów. Było to niezgodne z odpowiednio: art. 5 ust 5 ustawy o zarządzaniu kryzysowym oraz § 14 wytycznych SOCK z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie zasad opracowania planów obrony cywilnej województw, powiatów.

Burmistrz wyjaśniła, że PZK został opracowany w 2012 roku a POC w 2013 roku przez pana, który był zatrudniony na stanowisku ds. obronnych, wojskowych, zarządzania kryzysowego i OSP. Plany zostały podpisane przez ówczesnego Burmistrza Sokółki oraz zatwierdzone przez Starostę Sokolskiego. *Należy przyjąć, że skoro PZK został zatwierdzony, to został zweryfikowany i sporządzony z uwzględnieniem zapisów z art. 5 ust. 5 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Na etapie opracowania planu i jego zatwierdzenia w 2012 roku nie wykazano uchybień w postaci braku uzgodnień wynikających z art. 5 ust. 5 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Plan zawiera dwa wpisy dotyczące jego aktualizacji z 2014r. i 2016r. tylko w zakresie braku zmian do planu. Ze względu na fakt, że po 2012 roku nie był sporządzany nowy plan zarządzania kryzysowego, zapisy planu z 2012 roku i jego zawartość były obowiązujące, należy przyjąć, że zgodnie z art. 5 ust. 5 ustawy o zarządzaniu kryzysowym jego zapisy zostały w trybie roboczym uzgodnione z MPWiK w zakresie zaplanowanych do realizacji zadań i zasobów przedsiębiorstwa. (...) POC składał się z kilku rozdziałów i należy przypuszczać, że skoro został uzgodniony, to spełniał wszelkie wymagania formalne i wynikające z wytycznych.*

⁵³ Załącznik do Zarządzenia nr 289/08 Burmistrza Sokółki z dnia 30 czerwca 2008 r. w sprawie powołania GZZK.

Należy przyjąć, że skoro plan został uzgodniony ze Starostą Sokolskim, to został zweryfikowany i sporządzony zgodnie z Wytocznymi SOCK z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie zasad opracowania planów obrony cywilnej województw, powiatów, w tym z uwzględnieniem § 14. (akta kontroli str. 456-459)

W opinii Najwyższej Izby Kontroli uzgodnienie POC i PZK ze Starostą Sokolskim, nie zwalniało Burmistrza z obowiązku uzgodnienia z innymi podmiotami (w tym przedsiębiorstwem) w części ich dotyczącej.

7. PZK z 2012 roku nie zawierał załączników funkcjonalnych, wymienionych w art. 5 ust. 2 pkt 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, w tym procedur realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, zasad informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń, wykazu zawartych umów i porozumień związanych z realizacją zadań zawartych w planie zarządzania kryzysowego.

Burmistrz wyjaśniła: PZK został opracowany w 2012 roku przez pana, który był zatrudniony na stanowisku ds. obronnych, wojskowych, zarządzania kryzysowego i OSP. Plan został podpisany przez ówczesnego Burmistrza Sokółki (...) oraz zatwierdzony przez Starostę Sokólskiego (...). Należy przyjąć, że skoro plan został zatwierdzony, to został zweryfikowany i sporządzony zgodnie z art. 5 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Trudno jest ocenić, dlaczego na etapie opracowania planu i jego zatwierdzenia w 2012 roku nie wykazano uchybień w postaci braku elementów wynikających z art. 5 ust. 2 pkt. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Plan zawiera dwa wpisy dotyczące jego aktualizacji z 2014 r. i 2016 r. tylko w zakresie braku zmian do planu. Ze względu na fakt, że po 2012 roku nie był sporządzany nowy plan zarządzania kryzysowego, zapisy planu z 2012 roku i jego zawartość były obowiązujące, mimo braku elementów wynikających z art. 5 ust.2 pkt. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Niezależnie od powyższego, widzimy konieczność opracowania w bieżącym roku nowego planu zarządzania kryzysowego uwzględniającego w swojej treści wszystkie elementy wynikające z zapisów art. 5 ust. 1 i 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. (akta kontroli str. 407-412)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba kontroli ocenia negatywnie działania Urzędu w zakresie określenia potrzeb, organizacji i planowania działań na wypadek wystąpienia zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy. Ocenę tę uzasadnia szereg stwierdzonych nieprawidłowości, w szczególności: nieposiadanie aktualnych danych o zasobach urządzeń umożliwiających zaopatrywanie ludności Gminy w wodę w sytuacjach kryzysowych, niedokonywanie wymaganych aktualizacji i uzgodnień POC i PZK, czy niekompletne PZK.

OBSZAR

2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców.

Opis stanu faktycznego

2.1. W okresie objętym kontrolą Urząd nie planował i nie wykonywał zadań inwestycyjnych odnoszących się wyłącznie do zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, w tym związanych z: 1/ zapobieganiem zagrożeniom, 2/ monitorowaniem zagrożeń, 3/ reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń ciągłości dostaw wody w sytuacjach kryzysowych.

W okresie tym zaplanowano i zrealizowano dziesięć zadań związanych z rozbudową i modernizacją podstawowej sieci wodociągowej. Zadania sfinansowano ze środków własnych gminy, a ich łączny koszt wyniósł 893,8 tys. zł. (akta kontroli str. 488-495)

Burmistrz Sokółki wyjaśniła, że Zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzenia ścieków na rzecz Gminy Sokółka realizuje Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Targowej 15, 16-100 Sokółka. (...) w latach 2021-2023 (I kw.) spółka wykonała kilka inwestycji dotyczących zaopatrzenia mieszkańców w wodę. Dodatkowo MPWiK Sp. z o.o. w Sokółce wraz z Urzędem Miejskim w Sokółce systematycznie oraz w miarę możliwości finansowych projektuje i wykonuje sieci wodociągowe rozwijając przez to istniejący system zaopatrzenia w wodę dla mieszkańców miasta i gminy Sokółka z uwzględnieniem niezawodności ww. systemu aby minimalizować przerwy w dostawach wody w momentach powstania awarii na niektórych odcinkach sieci tzn. tworzenie sieci pierścieniowej. Obecnie obowiązująca taryfa za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie gminy Sokółka na okres

3 lat zatwierdzona przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nie gwarantuje Spółce przychodów na poziomie umożliwiającym pokrycie kosztów eksploatacji, utrzymania i dalszego rozwoju. Ponieważ poziom taryf decyduje o możliwości uzyskania przychodów pokrywających ponoszone uzasadnione koszty wraz ze zwrotem zaangażowanego kapitału. Ograniczenie wzrostu cen powoduje zmniejszenie wpływów finansowych na realizację inwestycji oraz spłatę zobowiązań kredytowych, co wpływa na brak możliwości realizacji ww. inwestycji oraz Wieloletniego planu modernizacji i rozwoju urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych, a także generuje widoczną stratę na działalności podstawowej. Pomimo to na najbliższy rok obrotowy Spółka planuje kontynuować przyjętą dotychczas strategię rozwoju. (akta kontroli str. 465-474)

2.2. W Gminie Sokółka w okresie objętym kontrolą nie sporządzano pisemnych analiz oraz nie zidentyfikowano potrzeb/deficytów w zasobach urzędu gminy niezbędnych do zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (akta kontroli str. 465-474)

W budżecie gminy na 2021, 2022 i 2023 rok wyodrębniono rezerwę celową na zadania własne z zakresu zarządzania kryzysowego, w wysokości określonej zgodnie z art. 26 ust. 4 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Rezerwa wynosiła kolejno 400 tys. zł, 300 tys. zł i 270 tys. zł. W 2021 roku i w 2023 roku (do 30 czerwca) nie wydatkowano środków na ten cel. W 2022 roku⁵⁴ dokonano zmiany planu poprzez przesunięcie środków z rezerwy w kwocie 150 tys. zł na pomoc obywatelom Ukrainy. (akta kontroli str. 8-16)

2.3. W Urzędzie nie przyjęto wytycznych/zasad w zakresie struktury i treści dokumentacji dotyczącej funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych. Obowiązująca w Urzędzie dokumentacja (tj. plan ewakuacji/przyjęcia III stopnia na terenie gminy Sokółka, nieaktualizowany do 2013 roku plan obrony cywilnej Gminy i nieaktualizowany od 2016 roku gminny plan zarządzania kryzysowego) określała m.in. zapotrzebowanie na wodę w warunkach ewakuacji ludności, przyczyny zakłóceń w zaopatrzeniu w wodę, podmiot odpowiedzialny za planowanie i zapewnienie ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia – MPWiK, charakterystykę zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody, przyczyny ich powstawania, ryzyka i skutki ich wystąpienia. (akta kontroli str. 8-16)

2.4. Na terenie Gminy znajdowało się dziewięć studni czynnych, wierconych na czterech ujęciach podstawowych oraz jedna nieczynna⁵⁵ pozostających w dyspozycji MPWiK. Wydajność studni czynnych wynosiła łącznie od 120 m³ do 7.382,4 m³ na dobę⁵⁶, przy czym ograniczona była pozwoleniami wodnoprawnymi do wartości łącznej od 120 m³ na dobę do 6.122 m³ na dobę. Spółka posiadała pięć stacjonarnych agregatów prądotwórczych o łącznej mocy 297 kW, które mogły zasilać podstawowe ujęcia wody po wystąpieniu sytuacji kryzysowej związanej z brakiem zasilania w energię elektryczną. MPWiK nie posiadało mobilnych agregatów prądotwórczych. W przypadku przerw w dostawie prądu, wydobycie wody z ww. studni za pomocą agregatów prądotwórczych wynosiło od 736,8 do 2.784 m³ na dobę.

Ponadto Urząd posiadał informacje o dwóch czynnych studniach zlokalizowanych na terenie gminy, będących własnością prywatnych podmiotów, z którymi nie zawarto umów, bądź porozumień zabezpieczających możliwość ich wykorzystania na jej rzecz w sytuacjach kryzysowych.

Burmistrz Sokółki wyjaśniła, że *Gmina Sokółka nie zawierała umów bądź porozumień zabezpieczających możliwość wykorzystania na rzecz gminy zasobów (np. studni awaryjnych, agregatów i zespołów prądotwórczych, stałych zbiorników wody pitnej innych niż studnie*

⁵⁴ Uchwała nr L/328/2022 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 29 marca 2022 r. w sprawie zmiany budżetu Gminy Sokółka na 2022 rok.

⁵⁵ Maksymalna wydajność eksploatacyjna studni, określona w pozwoleniu wodnoprawnym wynosiła 1.027,2 m³ na dobę. Ze względu na fakt, że aktualnie nie ma fizycznej możliwości poboru wody ze studni nr 6 (studnia nie jest wyposażona w pompę elektryczną lub ręczną) oraz jakość wody nie jest objęta monitoringiem, nie może być ona traktowana jako źródło wody w sytuacji kryzysowej.

⁵⁶ Wartości skrajne, ustalone w oparciu o dane z funkcjonowania studni w 2022 roku.

awaryjne, mobilnych cystern i zbiorników magazynujących wodę, wodę konfekcjonowaną z podmiotami innymi niż MPWiK Sp. z o.o. ze względu na brak podstaw prawnych i wytycznych co do realizacji wymienionych działań, a co za tym idzie brak podstaw do ich finansowania. Do realizacji powyższych zadań Gmina Sokółka posiada spółkę gminną MPWiK Sp. z o.o. w Sokółce. (akta kontroli str. 8-16, 465-474)

2.5. W Gminie znajdowały się trzy podziemne zbiorniki wody czystej o łącznej pojemności 2.760 m³ pozostające w dyspozycji MPWiK. Zbiorniki nie były przystosowane do napełniania wodą cystern. System wodociagowy nie posiadał zbiorników sieciowych⁵⁷. Dostęp do innych niż ww. zbiorników wody czystej w sytuacjach kryzysowych⁵⁸ nie został przez Urząd i Spółkę zabezpieczony, np. poprzez zawarcie umów/porozumień z podmiotami zewnętrznymi.

(akta kontroli str. 8-16)

2.6. Na potrzeby awaryjnych dostaw wody Gmina dysponowała dwiema mobilnymi cysternami do przewozu wody w sytuacjach kryzysowych⁵⁹ o łącznej pojemności 3 m³, które pozostawały w dyspozycji MPWiK. Według wyliczeń⁶⁰ biegłych powołanych w toku kontroli dawały one możliwość awaryjnych dostaw 30 m³ na dobę. Dostęp do innych niż ww. urządzenia do przewozu wody nie został przez Urząd zabezpieczony, np. poprzez zawarcie umów/porozumień z podmiotami zewnętrznymi.

(akta kontroli str. 8-16)

2.7. Urząd nie nadzorował/monitorował gotowości należących do MPWiK zasobów do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych takich jak zbiorniki wody pitnej, agregaty prądotwórcze oraz cysterny do transportu i dystrybucji wody pitnej. MPWiK przedłożyło, w 2022 roku, do Urzędu sprawozdanie z zabezpieczenia ujęć wody (poprzednie było sporządzone w 2015 roku).

(akta kontroli str. 465-474)

2.8. Posiadane przez Urząd analizy stanu zabezpieczenia dostaw wody w Gminie w sytuacjach kryzysowych z użyciem posiadanych przez MPWiK zasobów były niepełne i po części – wskutek braku aktualizacji – nierzetelne. W gminie nie sporządzano kompleksowych, pisemnych analiz dotyczących stanu zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych z użyciem dostępnych zasobów. Burmistrz wyjaśniła, że *Analizowano możliwości zabezpieczenia potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych. Z uwagi na obszerność zagadnienia nie sporządzono do tej pory kompleksowego opracowania na piśmie. Na stanowisku ds. zarządzania kryzysowego znajduje się dokumentacja zawierająca bilans wody dla potrzeb obrony cywilnej z wykazem studni głębinowych ich wydajność i możliwości zaopatrzenia ludności w wodę, ilość i moc agregatów na ujęciach wody. Wykaz zakładowych studni głębinowych, które są spięte z siecią miejską. Wykaz zbiorników jako rezerwowe źródło wody w stosunku do podaży. Zobligowano przedsiębiorstwo wodociagowe do przeprowadzenia stosownych analiz, w miarę możliwości z wykorzystaniem własnych zasobów, zaś w przypadku poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstwa wodociagowego – do zaplanowania w planie inwestycyjnym wydatków na sporządzenie takiej analizy przez podmiot zewnętrzny.*

(akta kontroli str. 57)

2.9. Biegli powołani w trakcie kontroli do wydania opinii w sprawie oceny stopnia zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę oraz dywersyfikacji jej źródeł na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych stwierdzili, że przy wykorzystaniu zasobów przedsiębiorstwa nie istniała (według stanu na 31 grudnia 2022 r.) możliwość zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych w wysokości równej całemu zapotrzebowaniu.

⁵⁷ Zbiornik sieciowy – zbiornik wodociagowy, znajdujący się poza terenem ujęcia wody i stacji uzdatniania wody, współpracujący z siecią wodociagową.

⁵⁸ Polegającej na braku możliwości dostarczenia mieszkańcom Gminy wody siecią wodociagową.

⁵⁹ Polegającej na braku możliwości dostarczenia mieszkańcom Gminy wody siecią wodociagową.

⁶⁰ Do obliczeń przyjęto 10 kursów na dobę obejmujących czas jazdy do miejsca dystrybucji i z powrotem, czas napełniania zbiornika wodą oraz czas dystrybucji wody z mobilnego punktu.

W sytuacji kryzysowej, polegającej na braku możliwości eksploatacji wszystkich ujęć podstawowych, istniała możliwość zaopatrzenia w wodę ze zbiorników wodociagowych⁶¹ oraz przy wykorzystaniu zabezpieczonych środków transportu do jej dystrybucji.

Według opinii biegłych czas pokrycia zapotrzebowania na wodę, przy 70% napełnienia zbiorników, tj. 1.932 m³ wody wynosił 32,1 doby dla fizjologicznego zapotrzebowania, 10,7 doby dla minimalnego zapotrzebowania i 4,8 doby dla niezbędnego zapotrzebowania. Na tej podstawie biegli ocenili pojemność istniejących zbiorników wody czystej pozytywnie wskazując, że wykorzystanie zgromadzonych w nich zapasów wody pozwala w pełni pokryć zapotrzebowania mieszkańców Gminy związane z zaopatrzeniem w wodę w czasie trwania sytuacji kryzysowej. Zaznaczyli przy tym, że zbiorniki wody czystej nie są przystosowane do napełniania beczkowozów, można je jednak przystosować np. poprzez opracowanie procedury awaryjnego poboru wody zgromadzonej w zbiorniku przez władze rewizyjne lub hydranty.

Według biegłych kluczowym aspektem dla zapewnienia odpowiedniej ilości wody w sytuacji kryzysowej jest posiadanie odpowiedniej liczby środków transportu, pozwalających na transport wody do miejsc dystrybucji. Obliczyli, że przedsiębiorstwo wodociagowe dysponowało środkami do przewozu wody pozwalającymi na pokrycie łącznie do 50% fizjologicznego zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej⁶², do 16,6% minimalnego dobowego zapotrzebowania na wodę i do 7,4% niezbędnego dobowego zapotrzebowania na wodę. Stan ten biegli ocenili negatywnie. Wskazali, że należy dążyć do zwiększenia objętości możliwej do transportu wody, przynajmniej do poziomu pokrycia zapotrzebowania fizjologicznego. Można to osiągnąć przez optymalizację logistyki transportu wody (np. zmiana lokalizacji i/lub zwiększenie liczby punktów dystrybucji wody, zwiększenie liczby pojazdów lub kursów) lub przez zabezpieczenia wykorzystania środków transportu i dystrybucji wody należących do podmiotów zewnętrznych poprzez zawarcie stosownych umów w tym zakresie.

Biegli pozytywnie ocenili stopień dywersyfikacji dostaw wody⁶³ w Gminie, wskazując jednocześnie na jej średni poziom. Według opinii biegłych eksploatacja czterech niezależnych ujęć wody pozwala zapewnić odpowiedni poziom niezawodności i bezpieczeństwa dostaw wody do mieszkańców kontrolowanej gminy⁶⁴. Natomiast średni poziom wynika, z dużych rozbieżności udziałów wydajności poszczególnych podstawowych ujęć wody. Według opinii biegłych podniesienie wskaźnika dywersyfikacji dostaw wody w Gminie jest możliwe przede wszystkim poprzez zwiększenie możliwości poboru wody z ujęcia Stara Kamionka. Oceniono, że eksploatacja czterech niezależnych ujęć wody pozwala na zapewnienie dostaw wody w przypadku pracy w normalnych warunkach, oraz w czasie trwania sytuacji kryzysowej (w zależności od jej zasięgu).

W aspekcie dotyczącym dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, biegli pozytywnie ocenili również liczbę podstawowych ujęć wody oraz pierścieniowy układ sieci, który podczas sytuacji kryzysowej (polegającej na braku możliwości produkcji wody przez poszczególne podstawowe ujęcia wody) pozwala na zaopatrzenie w wodę poszczególnych obszarów zasilania z wykorzystaniem ujęć podstawowych pozostających w stanie sprawności. Jako niewystarczające ocenili zasoby służące do transportu i dystrybucji wody. Zagadnienie niepełnego zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych opisane zostało w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (akta kontroli str. 550-568)

Stwierdzone nieprawidłowości

⁶¹ Zbiornik wodociagowy – obiekt techniczny, służący do gromadzenia zapasów wody, wyrównywania nierównomierności rozbioru wody lub stabilizacji ciśnienia w sieci wodociagowej; termin obejmuje zbiorniki wody czystej.

⁶² Do obliczeń przyjęto 10 kursów na dobę obejmujących czas jazdy do miejsca dystrybucji i z powrotem, czas napełniania zbiornika wodą oraz czas dystrybucji wody z mobilnego punktu. Liczba kursów została przyjęta na podstawie danych pozyskanych w ramach kontroli P/23/087 jako średnia liczba kursów dla środków transportujących wodę, we wszystkich kontrolowanych jednostkach.

⁶³ Przez pojęcie dywersyfikacja w odniesieniu do systemu wodociagowego rozumie się różnicowanie produkcji i dystrybucji wody w celu zmniejszenia ryzyka braku dostawy wody w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

⁶⁴ O czym świadczą otrzymane wskaźniki $d_{PDW} = 0,533$ (średnia dywersyfikacja).

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Posiadane przez Urząd analizy stanu zabezpieczenia dostaw wody w Gminie w sytuacjach kryzysowych z użyciem posiadanych przez MPWiK zasobów były niepełne i po części – wskutek braku aktualizacji – nierzetelne. Burmistrz niewystarczająco monitorował działania MPWiK w zakresie przygotowań do sytuacji kryzysowych, a jego działania nie w pełni odpowiadały standardowi kontroli zarządczej (zarówno na poziomie Urzędu, jak i na poziomie Gminy), które wskazywały, że: 1/ należy zapewnić odpowiedni system monitorowania realizacji celów i zadań przez jednostki podległe lub nadzorowane; 2/ zaleca się przeprowadzenie oceny realizacji celów i zadań w celu ich oszczędnej, efektywnej i skutecznej realizacji.

Powołani w trakcie kontroli biegli (według stanu na 31 grudnia 2022 r.) ustalili, że posiadane przez MPWiK zasoby do transportu i dystrybucji wody, tj. dwie cysterny o łącznej objętości 3 m³ były niewystarczające. Zgodnie z opinią biegłych, zasoby te pozwalały jedynie na pokrycie 50% dobowego zapotrzebowania fizjologicznego, 16,6% dobowego zapotrzebowania minimalnego oraz 7,4% dobowego zapotrzebowania niezbędnego mieszkańców Gminy. Stan taki biegli ocenili negatywnie. Z opinii biegłych wynikało, że posiadanie odpowiedniej liczby środków transportu, pozwalających na transport wody do miejsc dystrybucji, jest kluczowym aspektem zapewnienia odpowiedniej ilości wody w sytuacji kryzysowej

Burmistrz wyjaśniła, że *Analizowano możliwości zabezpieczenia potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych. Z uwagi na obszerność zagadnienia nie sporządzono do tej pory kompleksowego opracowania na piśmie. Na stanowisku ds. zarządzania kryzysowego znajduje się dokumentacja zawierająca bilans wody dla potrzeb obrony cywilnej z wykazem studni głębinowych ich wydajność i możliwości zaopatrzenia ludności w wodę, ilość i moc agregatów na ujęciach wody. Wykaz zakładowych studni głębinowych, które są spięte z siecią miejską. Wykaz zbiorników jako rezerwowe źródło wody w stosunku do podaży. Zobligowano przedsiębiorstwo wodociągowe do przeprowadzenia stosownych analiz, w miarę możliwości z wykorzystaniem własnych zasobów, zaś w przypadku poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstwa wodociągowego – do zaplanowania w planie inwestycyjnym wydatków na sporządzenie takiej analizy przez podmiot zewnętrzny.* (akta kontroli str. 550-568)

OCENA CZĄSTKOWA

Posiadane przez Urząd analizy stanu zabezpieczenia dostaw wody w Gminie w sytuacjach kryzysowych z użyciem posiadanych przez MPWiK zasobów były niepełne i po części – wskutek braku aktualizacji – nierzetelne. Naruszało to standardy kontroli zarządczej określone dla sektora finansów publicznych w zakresie dotyczącym zapewnienia odpowiedniego systemu monitorowania realizacji celów i zadań przez jednostki podległe lub nadzorowane. Przeprowadzona przez biegłych analiza wykazała natomiast, że posiadane przez MPWiK zasoby do transportu i dystrybucji wody, tj. dwie cysterny o łącznej objętości 3 m³, były niewystarczające. Pozwalały jedynie na pokrycie 50% dobowego zapotrzebowania fizjologicznego, 16,6% dobowego zapotrzebowania minimalnego oraz 7,4% dobowego zapotrzebowania niezbędnego mieszkańców Gminy. Stan taki biegli ocenili negatywnie. W ocenie NIK, powyższe świadczy o nieprzygotowaniu w pełni skutecznych działań na wypadek wystąpienia w Gminie sytuacji kryzysowej⁶⁵ oraz o niezapewnieniu prawidłowego działania systemu kontroli zarządczej w Mieście.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK przedstawia następujące uwagi i wnioski.

Uwagi

NIK zwraca uwagę, że opisane w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym nieprawidłowości, wskazują na potrzebę podjęcia działań zapewniających skuteczną realizację, wynikających z art. 19 ust 2 pkt 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, zadań dotyczących kierowania

⁶⁵ Polegającej na braku możliwości dostaw wody siecią wodociagową.

monitorowaniem, planowaniem i reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie Gminy.

Wnioski

1. Przeprowadzanie cyklicznej aktualizacji PZK oraz zapewnienie kompletności dokumentu, zgodnie z art. 5 ust. 2 pkt 3.
2. Planowanie działań kryzysowych związanych z dostawami wody w Gminie w uzgodnieniu z MPWiK.
3. Egzekwowanie od GZZK sporządzenia i realizacji rocznych planów pracy.
4. Zapewnienie odpowiedniego systemu monitorowania realizacji celów i zadań powierzonych MPWiK w zakresie dostaw wody w sytuacjach kryzysowych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK*, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania NIK o
sposobie wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK*, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 30 czerwca 2023 r.

Kontrolerzy
Beata Pawłowska
główny specjalista kontroli państwowej

p. o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Paweł Tołwiński

.....
podpis

.....
podpis

Beata Palinowska
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis